

KÜRESEL VE BÖLGESEL AKTÖRLERİN **SURİYE STRATEJİLERİ**

HASAN BASRİ YALÇIN
BURHANETTİN DURAN

SETA

Küresel ve
Bölgesel Aktörlerin
Suriye Stratejileri

Küresel ve Bölgesel Aktörlerin Suriye Stratejileri

STRATEJİK ARAŞTIRMALAR SERİSİ 1

EDİTÖRLER

HASAN BASRİ YALÇIN

BURHANETTİN DURAN

SETA

Prof. Dr. Burhanettin Duran SETA Genel Koordinatörü ve Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nde öğretim üyesidir. Aynı zamanda *Sabah* ve *Daily Sabah* gazetelerinde köşe yazarıdır. Farklı kitap ve dergilerde Türk düşünce tarihi, Türk dış politikası, İslamcılık, Avrupa, demokrasi ve sivil toplum konularını işleyen Türkçe ve İngilizce makaleleri bulunan Duran'ın, *19. Dönem Parlamento Tarihi* (3 cilt) başlıklı bir de kitabı yayımlanmıştır.

Doç. Dr. Hasan Basri Yalçın İstanbul Ticaret Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi ve SETA Stratejik Araştırmalar Direktörü'dür. Uluslararası ilişkiler teorisi, uluslararası güvenlik, strateji, NATO ve sosyal bilimler felsefesi konularında çalışmaları bulunmaktadır.

SETA Kitapları 11

ISBN: 978-605-4023-82-0

© 2016 SET Vakfı İktisadi İşletmesi

1. Baskı: Ekim 2016, İstanbul

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Editör: Mehmet Akif Memmi

Düzeltili: Mustafa Said İşeri

Kapak: Erkan Söğüt

Tasarım ve Uygulama: Erkan Söğüt, Hasan Suat Olgun

Baskı ve Cilt: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA Kitapları

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org

İÇİNDEKİLER

<i>Giriş: Suriye'de İç Savaş, Vekalet ve Yıpratma</i>	7
HASAN BASRİ YALÇIN, BURHANETTİN DURAN	

I. BÖLÜM

KÜRESEL AKTÖRLERİN SURIYE STRATEJİSİ

ABD'nin Suriye Stratejisi	25
HASAN BASRİ YALÇIN	
Obama Yönetiminin Suriye Politikasını Ne Şekillendirdi?	53
KILIÇ BUĞRA KANAT	
Türkiye'nin Suriye'den Kaynaklanan Güvenlik Sorunları ve NATO'nun Rolü	60
NURŞİN ATEŞOĞLU GÜNEY	
NATO'nun Suriye Stratejisi	82
MUSTAFA KİBAROĞLU	
NATO ve Suriye	95
GÜLNUR AYBET	
Avrupa Birliği'nin Suriye Stratejisi ve Suriye Krizinin AB-Türkiye İlişkilerine Etkisi	105
AYLİN ÜNVER NOİ	
Avrupa Birliği ve Suriye İç Savaşı	130
GÖKÇEN YAVAŞ	
Rusya'nın Suriye Politikası: Fırsatlar, Riskler ve Tehditler	149
EMRE ERŞEN	
Uluslararası Sistemin Suriye Sorunu	175
TALHA KÖSE	

II. BÖLÜM
BÖLGESEL AKTÖRLERİN SURIYE STRATEJİSİ

Suriye Krizi Sürecinde Türkiye ve İran: Değişen Roller, Çatışan Çıkarlar, Küresel Güçlerle İlişkiler ÖZDEN ZEYNEP OKTAV	197
Suriye Krizinde Mısır'ın Tutumu: Çelişkili Pasifizm VEYSEL KURT, ÇAĞATAY ÖZDEMİR	223
Suudi Arabistan'ın Suriye Stratejisi ABDULLAH ERBOĞA	235
İsrail Milli Güvenlik Algısında Suriye İç Savaşı MUHAMMED MUSTAFA KULU	249
<i>Sonuç: Fırat Kalkanı Operasyonu ve Suriye'nin Geleceği</i> HASAN BASRI YALÇIN	275

GİRİŞ:

SURIYE'DE İÇ SAVAŞ, VEKALET VE YIPRATMA

BURHANETTİN DURAN* HASAN BASRİ YALÇIN*

Beş yılı aşkın bir süredir Suriye’de iç savaş var. İç savaşın ötesinde bir vekalet ve yıpratma savaşı yaşanıyor. Vekalet savaşları Soğuk Savaş döneminden alışık olduğumuz bir isimlendirmedir. Küresel güçlerin yerel aktörler üzerinden yürüttüğü mücadeleleri anlatmak için kullanılır. Yıpratma savaşları ise uzayıp giden ve bir tarafın diğerine galip gelme ihtimalinin gün geçtikçe zayıfladığı fakat kayıpların ağır ağır yaşandığı için tarafların barışa varmada geç kaldıkları savaşlardır. Bu savaşlarda taraflar her gün yavaş yavaş kan kaybettiklerinden kayıplarının farkına varamazlar ve hep kazanma ihtimaline sahip olduklarını düşünürler.

Birinci Dünya Savaşı başladığında Avrupalı liderlerin neredeyse tamamı savaşın haftalar içinde sona ereceğini düşünüyordu. Çünkü bir önceki büyük savaş olan 1870 Fransa-Prusya savaşı haftalar içinde kesin bir zaferle sonuçlanmıştı. Bu savaştan ders çıkaran Avrupalı kurmaylar Birinci Dünya Savaşı’nın çok kısa ve kesin sonuçlu olmasını bekliyorlardı. Fakat savaş dört yıl sürmüştü ve bu süre boyunca Avrupalı devletler büyük kayıplar yaşamalarına rağmen bu kayıplar yavaş yavaş verildiğinden bir türlü bu savaşın bir kazananı olmayacağını kabullenemediler. Çözumsuz ve maliyetli bir savaş tüm irrasyonelitesine rağmen dört yıl boyunca sürdü ve milyonlarca insanın yaşamına, imparatorlukların çöküşüne ve ekonomik buhranlara mal oldu.

* Prof. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi; SETA, Genel Koordinatör.

* Doç. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi; SETA, Stratejik Araştırmalar Direktörü.

Bugün Suriye’de beşinci yılını doldurmuş olan savaş gelip Halep’te kilitlendi. Bir iç siyasal mesele olarak başlayan Suriye krizi zaman içinde bir iç savaşa, daha sonra da vekalet ve yıpratma savaşına evrilirken hep kısa sürede biteceği imajı hakimdi. Ancak geçen süre zarfında bunun olmayacağı artık ortaya çıktı. Hep geçici bir durum olarak görüldüğünden uzun vadeli hesaplamalar nadiren yapıldı. Maalesef bugün kimsenin Suriye’de bir çıkış planı yok. Özellikle bölge ülkelerinde ağır hasara neden olmasına karşın Suriye’de gidişatın nasıl bir seyir izleyeceğine dair hesaplamalar yapmak pek mümkün değil. Suriye küresel ve bölgesel aktörlerin bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak müdahil oldukları bir savaş alanına dönüştü.

Demokratik protesto hareketi olarak başlayan gösterilerin rejim güçleri ile muhalifler arasında silahlı çatışmaya dönüşmesiyle başlayan savaş, önceleri Esed’in iktidarda kalıp kalmayacağı üzerinden konuşuluyordu. Bu nedenle Suriye ile ilgili tüm aktörler buna göre pozisyon alıyordu. ABD, Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar gibi aktörler ılımlı muhalifleri destekliyordu. Buna karşın Hizbullah ve İran, Esed rejimine doğrudan destek sağlamaya başladı. Zaman içerisinde ABD’nin muhaliflere verdiği destek zayıflarken diğer taraftan DAİŞ’in ortaya çıkması Suriye haritasını daha karmaşık hale getirdi. ABD’nin de göz yummasının bir sonucu olarak Rusya da devreye girince, Suriye’deki resim bugünkü halini aldı. Rusya’nın desteği ile Halep’e kadar gelen rejim güçleri dengeyi sağladılar. Dengenin sağlanmasının ardından ABD’nin öncülüğünde bir ateşkes ilan edildi. Zaman zaman bu ateşkes ihlal edilse de ABD’nin beklentisine uygun olarak bu kilitlenmenin kısa ve orta vadede bir tarafın lehine bozulma ihtimali pek görünmüyor. Öte yandan Cenevre toplantıları bir mizansen halini aldı. Siyasal ve askeri düzlemdeki sıkışmışlığı aşmak bir yana onu sürdürmek için araçsallaştırılan diplomatik müzakereler Suriye’deki tıkanıklığın devam edeceğini göstermektedir. Toplantılar çözüm adına yapılmış gibi görünmesine rağmen asıl itibarıyla bir çö-

züm planı olmayan ABD'nin zaman ve zemini tutma gayreti olarak görülebilir.

Böylesi bir güvenlik krizinin çözümünün kolay olmayacağını hepimiz biliyoruz. Savaşın doğrudan veya dolaylı tarafı olan aktörlerin bir anlaşmaya varması gerekiyor. Anlaşma için ise şu iki şarttan en az birinin sağlanması gerekecektir: Ya bir taraf kesin zafer kazanmalı ve diğer tarafı bir barışa zorlamalıdır ya da iki taraf da kazanmayacağını ve bu maliyetin sürdürülemeyeceğini anlamalı ve pes etmelidir. Birinci ihtimalin doğrudan bir ABD müdahalesi olmadan gerçekleşme ihtimali neredeyse yok gibidir. ABD müdahalesinin de yakın bir dönemde gerçekleşmeyeceği düşünülecek olursa bir tarafın galibiyetine dayalı bir barışın doğma ihtimalinin zayıf olduğu iddia edilebilir. Çünkü Obama döneminde ortaya çıkan bu “beleşçilik”e (*free rider*) dayalı ABD stratejisinin kısa vadede değişmesi beklenmiyor. Ayrıca Obama sonrası iktidara gelme ihtimali olan Trump ve Clinton'ın da Suriye'ye dair çözüm taraftarı bir proje seslendirmediklerini biliyoruz.

İkinci ihtimal için ise tarafların pes etmesi ve bu maliyetli mücadeleden vazgeçmesi gerekir. Bu ihtimalin de kısa vadede gerçekleşmesini beklemek çok gerçekçi değildir. Zira bu yıpratma savaşlarının tipik özelliği tarafların kolay kolay pes etmemesidir. Fakat bu ihtimal de birinci ihtimal gibi uzun vadede ortaya çıkabilecek bir durumdur. Bu durumda ise kesin sonuçlu bir barış anlaşması değil belki Suriye'nin bölünmesini de içerebilecek bir geçici mütareke sonucu çıkabilir. Kısaca söylemek gerekirse asıl itibarıyla nereden bakarsanız bakın Suriye'de kolay ve hızlı bir çözüm beklenmemelidir.

Suriye'de kalıcı bir çözüm için tarafların tek başına yapacaklarının çok bir önemi yok gibidir. Türkiye, Rusya, İran ve diğer bölge ülkeleri tek başlarına Suriye'de çözüm üretmezler. Dolayısıyla ABD'nin tavrı çok belirleyici olacaktır. Ama bu ülkeler olmadan ABD'nin tek başına çözüm getirebileceği bir durumu da çoktan geçmiş haldeyiz. Bölge ülkeleri Suriye'de çözüm üretmez ama Su-

riye’de çözüm bölge ülkeleri olmadan da gerçekleşemez. Artık ABD Suriye’de Rusya’nın “area denial” (bölge tutma) stratejisini göz önünde bulundurmadan hareket edemez. Rusya iyi ya da kötü bir nükleer güçtür. ABD belki Rusya’nın Suriye’ye girişini engelleyebilirdi ama nükleer teknolojinin savunmaya kattığı avantaj nedeniyle giriş yapmış bir nükleer gücü Suriye’den çıkaramaz. Rusya caydırılabilir (*deterrence*) ancak zorlanamaz (*compellence*). Öte yandan sahada ciddi paramiliter etkinlik gösteren İran ve Suriye ile 911 km sınır paylaşan tek NATO üyesi Türkiye de çözüm için ABD’nin anlaşmak zorunda olacağı aktörlereindir.

Aslında tüm bu şartlar gereği ABD tarafı çözümsüzlük siyasetini tercih etmekte, geleneksel müttefiklerini geleneksel rakipleriyle karşı karşıya getirmekten çekinmemektedir. Çözüm yerine denge istemektedir. Çünkü ABD için çözümsüzlüğün maliyeti bölge ülkeleriyle kıyaslanamayacak haldedir. Asıl itibarıyla çözümsüzlük ve bu denge hali ABD’nin kazançlı çıktığı bir durum olarak görülüyor. Bölge ülkeleri birbirini yıprattığı ve güçsüz düşürdüğü için ABD bu süreçten güçlenerek çıkacağını düşünüyor.

Fakat bölge ülkeleri için durum çok farklı. Başta Türkiye olmak üzere tüm bölge ülkeleri için çöken Suriye devletinin maliyeti ağır oldu. Ekonomik ve sosyal maliyetleri bir yana siyasi ve güvenlik maliyetleri bölge ülkeleri için gün geçtikçe daha da artıyor. Türkiye en uzun sınır komşusuyla ticaret yapamaz hale geldi. Üstüne üstlük Suriye’den Türkiye’ye göç eden 3 milyona yakın mültecinin Türkiye için ağır ekonomik maliyetleri oluyor. Bunun ötesinde bu mülteci sorununun sosyal maliyetleri henüz çok görülmemekle beraber muhakkak ortaya çıkacaktır.¹ Fakat hepsinden önemlisi Suriye meselesi Türkiye için kritik bir güvenlik meselesidir.

¹ Müberra Nur Emin, “Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi”, *SETA Analiz*, (Mart 2016), s. 123.

SURIYE İÇ SAVAŞININ TÜRKİYE'YE MALİYETİ

Suriye'nin Türkiye'de neden olduğu güvenlik sorunları ise kabaca iki başlık altında toplanabilir: Birincisi devletler arası ilişkilerde ortaya çıkmaktadır. İkincisi ise Suriye'de çöken devlet sisteminin yarattığı otorite boşluğu nedeniyle ortaya çıkan terör meselesidir.

İlk olarak, Suriye'de yaşanan vekalet savaşı Türkiye'nin özellikle doğu ve kuzey komşularıyla arasının gerginleşmesine diğer taraftan müttefikleriyle de sorunlu ilişkiler yaşamasına neden olmaktadır. Suriye iç savaşında farklı çözümleri destekleyen Rusya ve İran, Türkiye'nin her adımını kendi çıkarları için birincil tehdit kaynağı olarak görmektedir. Özellikle son dönemde Türkiye'nin Rusya ile yaşadığı jet krizi ve benzeri durumlar Türkiye için ciddi güvenlik tehditleri doğurmaktadır. NATO'yu da içine çekebilecek bir gerginlik alanı haline dönen Suriye, Türkiye'nin sürekli teyakuzda olmasını gerekli kılıyor.

İkinci olarak, Suriye'de devlet otoritesinin çökmüş olması bölgenin terör örgütleri için güvenli bölge haline gelmesine neden olduğundan burada beslenen örgütler Türkiye'nin bir numaralı güvenlik gündemi haline geldi. Suriye bu haliyle terör örgütlerinin doğması ve büyümesi için en uygun ortamdır. Dikkat edilecek olursa dünyanın neredeyse tüm cihatçı grupları artık Suriye'de yerleşik hale geldi. Burada eğitim alan teröristler dünyanın dört bir yanına yayılıyor. Türkiye için ise iki terör örgütü özellikle önem kazandı. DAİŞ, Türkiye'nin farklı illerinde kanlı eylemlere imza attı. Bombalı saldırılar yoluyla Türkiye'ye intikam saldırıları yapmayı alışkanlık haline getirdi. Aynı şekilde Kilis gibi kritik bölgelere Katyuşa füzesi tarzında silahlarla saldırılar gerçekleştirip Türk toplumunu terörize etmeyi de hedeflemektedir. Ayrıca Türkiye'yi Avrupa'ya bir geçiş yolu olarak gören bu terörist gruplar ülke güvenliğini her haliyle tehdit altında göstermeye yetiyor.

Fakat Türkiye için en belirleyici terör meselesi PKK terörüyle ilgilidir. Suriye'deki kaosu Türkiye'deki etnik terör üzerine iki tür etkisi oldu:

Birincisi PYD gibi bir aktörün Suriye’de kuzey hattını tutma ihtimali Türkiye için ciddi bir güvenlik endişesidir. Maalesef Türkiye’nin tüm ısrarlarına rağmen ABD gibi müttefikleri Türkiye’nin güvenlik önceliklerini göz ardı ediyor. ABD, PYD ve YPG arasında bir ayrıma sonra da PYD ile PKK arasında bir ayrıma giderek sanki bunlar birbirinden ayrılabilir örgütlermiş gibi göstermeye devam ediyor. Bu mantığa göre ABD, PKK’nın terör örgütü olduğunu kabul etmekle beraber YPG’nin yararlı bir silahlı örgüt ve PYD’nin ise siyasal bir örgüt olduğu fikrini savunuyor. Hukuki zeminde terörün subjektif tanımlaması oyununu oynayan ABD bu hukuki ayrımların arkasına sığınarak Türkiye gibi geleneksel bir müttefikinin güvenlik önceliklerini göz ardı ediyor. Bu çerçevede güçlenen PYD Suriye’nin kuzeyinde bir “oldubitti” yaratma eğilimi göstermektedir. Bölgeyi kantonlara ayırıp o kantonların etnik anlamda tektipleştirilmesi gibi çabalara girerek savaş sonunda bu bölgeyi monolitik bir forma sokma çabası devam ediyor. Bunun da ötesinde PYD, ABD desteği ile Fırat’ın batısına da geçerek bir basamak atlamayı düşünüyor. Bunu bir savaş nedeni olarak gören Türkiye ise sınırın aşılmaması gerektiğini her şekilde dile getiriyor. Çünkü Türkiye’nin Halep’le bağlantısını kesebilecek bu adım Suriye’de devre dışı kalması anlamına gelecektir.

İkinci olarak ise Suriye’deki bu kaos Kürt ayrılıkçılığını teşvik edici bir rol oynamaktadır. Tarihi anlardan geçtiği izlenimine kapılan Kürt ayrılıkçı hareketi Türkiye’nin içinde de tarihi bir an yakaladığı düşüncesinden kendini alamaz oldu. Bu anlamda PKK Kürt meselesinin çözümünden ziyade kendi örgüt gücünü artırmanın peşinde koşmaktadır. Terörü şehre indirerek Diyarbakır Sur ve Nusaybin gibi merkezlerde kitlesel ayaklanma hareketleri yaratmaya çabalamıştır.² Bu tür çabalar bir halk ayaklanması haline dönüşe-

² Murat Yeşiltaş ve Necdet Özçelik, “PKK Terörünün Yeni Dinamikleri: Radikalleşme ve Şehir Çatışması”, *SETA Analiz*, (Nisan 2016), s. 157.

bilmiş değil. Halktan gerekli desteği aldığı da söylenemez. Son yapılan genel seçimlerde (1 Kasım 2015) HDP desteğinin bölgede düşmüş olması bunun en iyi göstergelerinden biridir. Ayrıca Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) bu şehir merkezlerinde tam anlamıyla süpürme operasyonlarına imza atmış ve bölgeleri kuşatma altına alarak son terörist unsura kadar temizleme yoluna gitmiştir. Böylelikle bu tür bir terör stratejisinin Türkiye’de yürüme ihtimalinin düşüklüğü ortaya çıkmıştır. Fakat yine de Suriye’de bu durum devam ettikçe, PKK terörü hem silah bulma anlamında hem de teşvik olma anlamında ciddi imkanlara sahip olacaktır. Suriye her türlü terör örgütüne olduğu gibi PKK’ya da hem kapasite hem de motivasyon kazandırmaktadır.

Özetle söylemek gerekirse, Suriye sadece Suriye’nin ve Suriyelilerin derdi değil başta Türkiye olmak üzere tüm bölge ülkelerinin derdi olmuştur. Ve Suriye’de kısa sürede çözüm olmayacağını da varsayıyorsak şayet o zaman bölgede önümüzdeki dönemde olabilecekler üzerine çok daha ciddi biçimlerde çalışmak zorundayız. Bu vekalet savaşında kim neyi hedefliyor? Kim ne tür araçlar kullanıyor? Kim ne tür yollar tercih ediyor? Özetle vekalet savaşındaki aktörlerin stratejileri nelerdir? Bu ve benzeri sorulara acilen cevap bulmak durumundayız.

AKTÖRLERİN STRATEJİLERİNİ ANLAMAK

İşte böylesi bir çabanın kolektif ürünü olan bu çalışma; küresel ve bölgesel aktörlerin Suriye’deki stratejilerini ortaya çıkarmayı, bu stratejilerin ne tür sonuçlara neden olacağına dair akıl yürütmeyi ve gerekli yerlerde siyaset önerisinde bulunmayı amaçlıyor. İlerleyen sayfalarda alanında uzman akademisyenler ABD, NATO, AB, Rusya, İran, Mısır, Suudi Arabistan ve İsrail gibi farklı aktörlerin Suriye’de ne tür stratejiler takip ettiğini tartışacaktır.

Her bölümde farklı konulara odaklanılmasına rağmen yazarlar öncelikle şu tür sorulara cevap aramaktadır:

- Önde gelen aktörlerin uluslararası siyasetteki nihai hedefleri nelerdir?
- Bu durum Ortadoğu'ya yönelik hedeflerini nasıl etkilemektedir?
- Suriye'de bu aktörler ne beklemektedir?
- Bahsi geçen hedefleri elde etmeye yönelik ne tür yollar öngörülmektedir?
- Bunlar gerçekçi eylemler midir?
- Yayılmacı mı yoksa savunmacı mıdır?
- Bahsi geçen aktörlerin hedefleri, yöntemleri ve güç parametreleri arasında uyum var mıdır?
- Elde edilmek istenilen hedefe ulaşmaya yönelik operasyonel kabiliyeti nasıl değerlendirilebilir?
- Bahsi geçen stratejilerin benimsenmesinde etkin olan okuma nedir?
- Neden bu stratejiler tercih edilmektedir?
- Bahsi geçen stratejiyi ülkede *de facto* hangi kurum ya da kurumlar şekillendirmektedir?
- Stratejinin asıl sahibi kimdir?
- Bu stratejinin devamlılığı ya da değiştirilebilirliği adına ne ifade etmektedir?
- Strateji genel bir aklın yansıması gibi mi görünmektedir yoksa anlık reaksiyonlara göre mi planlanmıştır?
- Devlet yaklaşımı mı yoksa hükümet mi baskın durmaktadır?
- Genel anlamda tutarlı stratejilerden bahsedilebilir mi?
- Bu aktörlerin genel büyük stratejileri ile Ortadoğu ve Suriye stratejileri entegre bir görüntü sergilemekte midir?

Bu gibi soruların her biri Suriye'de ne olup bittiğini anlamak için önemli sorulardır. Fakat bir çalışmanın bunların hepsini cevaplaması beklenemez. Dolayısıyla bu çalışmada yer alan bölümler bu sorulardan yazarlarının önemli gördüklerine odaklanarak üzerine düşündükleri aktörlerin Suriye stratejilerini

ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu çerçevede bu bölümler kabaca şöyle özetlenebilir.

Hasan Basri Yalçın ilk bölümde Obama döneminde şekillenen ABD ulusal güvenlik stratejisinin Suriye'ye yansımalarını ele almaktadır. Obama döneminde tercih edilen “mevzilenme” stratejisi nedeniyle ABD'nin Suriye'de herhangi bir müdahaleden sonuna kadar kaçındığını dile getiren bu bölüm mevzilenme stratejisini geleneksel izolasyonculuk ve yeni liberal kurumsalcılığın bir karışımı olarak tanımlamaktadır. Buna göre ABD, Suriye'de maliyetleri bölgesel aktörlerin üzerine yüklemeyi tercih ederken, bu aktörler arasındaki gerginlikleri uluslararası kurumlar aracılığıyla idare etmek istemektedir. Washington geleneksel müttefiklerinin karşısına geleneksel rakiplerinin dikilmiş olmasına göz yummaktadır. Yalçın böylesi bir durumda Türkiye'nin önünde üç seçenek olduğunu, bunlardan iki seçeneğin daha riskli fakat daha az maliyetli olduğunu dile getirmek ve Türkiye'nin bir şekilde ABD'yi Suriye'deki maliyetleri yüklenmek zorunda bırakacak imkanlara sahip olduğunu iddia etmektedir.

Kılıç Buğra Kanat ise ABD'nin Suriye stratejisinin kökenlerini ele almaktadır. Kanat'a göre ABD'nin Suriye iç savaşı başlarında kendini içinde bulduğu bağlam Obama stratejisinin belirlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. ABD toplumunda “ABD'nin gerilemekte olduğu” fikrinin büyük yaygınlık kazandığı bir dönem yaşandığını dile getiren Kanat, Obama stratejisinin bu bağlamın bir sonucu olarak ortaya çıktığını iddia etmektedir. Buna göre ABD toplumunda akademiden sanata kadar her alanda ABD gücünün zayıfladığı ve yeni güç merkezlerinin ortaya çıktığı iddiası dillendirilmektedir. Bunun üzerine 2008 ekonomik krizi de eklendiğinde, ABD toplumunda bir çöküş fikri doğmaktadır ve Obama yönetimi de bu çöküşü “graceful decline” (kontrollü çöküş) haline getirmeye çalışmaktadır. Bu nedenle Obama tasarrufu tercih eder ve Ortadoğu'daki yükümlüklerinden çekilir. Kanat ayrıca Büyük Buhran ve Vietnam savaşı sonrası yaşanan bunalım zamanlarında ABD strate-

jisinde ortaya çıkan benzer tavırların bugün kendini yeniden gösterdiğini, tıpkı o dönemlerde olduğu gibi ABD'nin “yeniden mevzilenme” stratejisini tercih ettiğini ifade etmektedir. Buna göre ABD'nin Suriye politikasını üç boyut etkiledi. Bunlar küresel boyut (küresel mevzilenme ve kafa karışıklığı), bölgesel boyut (Irak'tan çekilme, İran'ı izole etme, Ortadoğu barış süreci) ve Obama'nın mirasıdır (Afganistan, Irak, Vietnam hayaletleriyle Obama'nın getirmek istediği miras ve orduyu devre dışı bırakması).

Nurşin Ataşoğlu Güney NATO'nun Suriye stratejisini ele almaktadır. Güney'e göre Suriye'de devlet otoritesinin ortadan kalkması, vekalet savaşı ve terör sorununu doğurdu. Bu nedenle Türkiye 4. madde çerçevesinde NATO'yu göreve çağırarak ve NATO “Yaygınlaştırılmış Caydırıcılık” (*extended deterrence*) ilkesine uygun olarak Patriotları göndermiştir. Buna mukabil NATO, Rusya ile bir çatışma yaşamamak için azami çaba sarf etmektedir. Ukrayna sonrası “Forward Defense” (ileri savunma) ilkesine geri dönen NATO Rusya'nın Suriye'deki etkinliğinin farkındadır ve güney kanadının caydırıcılığını artırmak için gereken adımları atacaktır. Rusya jet krizinde Türkiye'ye gözdağı vermek isterken ve S-400'leri getirirken bir yandan da AWACS'ların gelişine ve NATO donanmasının Akdeniz'e inişine neden olmuştur. Fakat NATO'nun aldığı tedbirler Türkiye'yi tatmin etmekten uzaktır.

Mustafa Kibaroğlu ise NATO üzerine yazdığı bölümde Suriye'deki iç savaşın sonlandırılmasını ve DAİŞ terörünün önlenmesini NATO'nun öncelikli hedefleri olarak tarif etmektedir. Kibaroğlu'na göre NATO'nun Rusya'nın Suriye'deki varlığını görmezden gelerek hareket etme imkanı çok kısıtlanmıştır. Fakat yine de NATO'nun caydırıcı kabiliyetinden şüphe duyulamayacağını dile getiren Kibaroğlu, bazı NATO üyesi ülkelerin Türkiye'nin Suriye'den gelebilecek herhangi bir tehdide karşı korunması sorumluluğu olmadığını ima etmelerine rağmen, farklı örneklerde 5. madde nin harekete geçirilerek Türkiye'nin savunulacağını gösterildiğine

işaret etmektedir. Kibaroğlu ayrıca NATO'nun genel stratejisi olan caydırıcılık ile Suriye stratejisinin entegre bir görüntü sergilediğini düşünmekte fakat caydırıcılığın Suriye sorununu çözmek için yeterli olmadığını belirtmektedir.

NATO'nun Suriye stratejisi üzerine yazılmış bir başka makalede Gülnur Aybet, normal şartlar altında NATO'nun belli bir Suriye stratejisi olmadığını ancak krizin geldiği nokta nedeniyle konuya ilgisiz de kalmadığını dile getirmektedir. Fakat buna rağmen NATO ülkeleri arasında Suriye'ye yönelik ortak bir anlayışın doğduğu da söylenemez. Bu nedenle özellikle Türkiye'nin PYD'ye yönelik hassasiyetleri yeterince destek bulmamaktadır. Fakat yine de NATO'nun 4. madde çerçevesinde Türkiye'nin tüm taleplerini yerine getirdiği de görülmektedir çünkü Türkiye NATO'nun vazgeçilmez bir parçasıdır. Ancak NATO Rusya'ya Doğu Avrupa'da gösterdiği direnci Suriye'de göstermemektedir.

Aylin Ünver Noi Avrupa Birliği'nin (AB) Suriye stratejisini ele almaktadır. AB'nin Arap Baharı'na hazırlıksız yakalandığını dile getiren Noi, "Avrupa Komşuluk Politikası" ve benzeri programlarla üyelik vermeyi düşünmediği yakın coğrafyasında istikrar yaratmayı planlayan AB'nin bu süreçlere müdahil olamaması nedeniyle etrafının ateş çemberiyle çevrildiğini ifade etmektedir. Çeşitli yardım programları ve bağış kurumları oluşturmasına rağmen bu çabaların genel itibarıyla başarısızlıkla sonuçlandığını iddia etmektedir. AB Ortadoğu'daki istikrarsızlıkları göç, terör ve enerji güvenliği boyutlarıyla ele almaktadır. Bu çerçevede önceleri Esed'in gitmesinden memnun olabilecek AB zaman içerisinde DAİŞ nedeniyle Esed'e razı olmak durumunda kalmıştır. Bu nedenle AB artık Esed'li bir siyasi dönüşüme yeşil ışık yakmaktadır. Komşuluk politikası çerçevesinde kendini normatif bir güç olarak tanımlayan AB havuç politikaları izleme eğilimi göstermektedir. AB'nin Arap Baharı öncesinde ABD'den farklı olarak Suriye'ye yönelik angajman politikası vardı. Fakat AB tek başına bir fark yaratamamaktadır.

Gökçen Yavaş ise AB'nin Suriye stratejisini AB'nin insan güvenliği kavramsallaştırması çerçevesinde ele almakta ve bu anlamda Aylin Ünver Noi'nin AB'yi komşuluk politikası çerçevesinde ele alan yazısıyla bir bütünlük arz etmektedir. Yavaş'a göre AB'nin insan güvenliği yaklaşımı stratejik önceliklerin gerisinde kalmıştır. Özellikle üye ülkelerin kendi stratejik gündemlerini takip etmeleri nedeniyle ortak güvenlik ve dış politika ilkeleri devreye sokulamamıştır. Bu nedenle AB retorikten öteye geçememiş, uygulama ve kapasite üretmede sınırlı kalmıştır.

Emre Erşen ise Suriye iç savaşı sırasında en tartışmalı rollerden birini oynayan Rusya'nın Suriye stratejisini incelemektedir. Erşen'e göre Rusya'nın stratejisini küresel, bölgesel ve ulusal olmak üzere üç düzey etkilemektedir. Küresel düzeyde Suriye'yi ABD ile giriştiği bir mücadele alanı olarak gören Rusya bölgede zemin kazanmak istemektedir. Bölgesel düzeyde Ortadoğu'daki etkinliğinin zaman içerisinde azaldığını düşünen Rusya kendisine yakın son rejim olarak gördüğü Esed rejiminin çökmesini engellemek istemektedir. Son olarak ulusal düzeyde Putin'in iç siyasi pozisyonu da Suriye stratejini az da olsa etkilemiştir. Tüm bu nedenlerden dolayı Erşen, Rusya'nın Esed'li bir dönüşümü tercih edeceği fakat kendisine yakın Esed benzeri bir rejime de razı olabileceğini düşünmektedir. Buna göre Rusya, Afganistan'dan farklı bir tarzda Suriye'ye bir çıkış stratejisine sahip olarak müdahale etmiştir ve kara birlikleri göndermekten özellikle kaçınmıştır. Erşen'e göre Rusya Suriye'de stratejik bir tercih yapmış ve üs güvenliği önceliklerini Türkiye ile sahip olduğu ekonomik ilişkilere tercih etmiştir. Buna karşılık Türkiye'nin serinkanlı tutumunu devam ettirmesinin uzun vadede önemli olduğu ve ilişkileri tekrar geliştirebileceğini dile getirmektedir. Ayrıca Rusya'nın çekilme kararı almış olmasına rağmen bundan sonra Suriye'de Türkiye'ye karşı PYD'yi destekleme politikası izlemesi şaşırtıcı olmaz. Son olarak Erşen, Putin ve ekibinin fikri değişmeden Rusya'nın Suriye stratejisinin de değişmeyeceği öngörüsüne sahiptir.

“Uluslararası Sistemin Suriye Sorunu” başlıklı bölümde Talha Köse küresel aktörlerin Suriye meselesine yaklaşımını ve bunun sonuçlarını özetlemektedir. ABD’nin kendini uluslararası sistemden çektiği ve Rusya’nın yeniden büyük güç olma arzusuyla hareket ettiği bir sistemin uluslararası sonuçlarını değerlendirmektedir. Buna göre Suriye’deki vekalet savaşları sadece bölgeyi değil tüm uluslararası sistemi etkilemekte, uluslararası terörizm için alan oluşturmakta ve uluslararası normların meşruiyetini sorgulanır hale getirmektedir. Köse’ye göre Rusya saldırgan bir savunma gerçekleştirilmektedir. Rusya, Suriye’de gerçekleştirdiği operasyonlarla Batı’ya kendisinin de hesaba katılması gerektiğini dikte ediyor. Korumaya sorumluluğu adı altında kendisi gibi otoriter rejimlere yapılabilecek müdahalelerin meşrulaştırılmasına engel oluyor. Suriye’deki askeri üssünü korumak istiyor. Rusya bu hamleleriyle küresel siyasetteki pazarlık gücünü artırmaktadır. Diğer taraftan ABD, Obama yönetiminde Ortadoğu’da müdahil olmaktan kaçınmakta ve bunun yerine gücünü Uzak Asya’ya yönlendirmek istemektedir. ABD’nin bu tavrı bölgedeki müttefiklerinin tepkisine neden olmaktadır. Avrupa ise Suriye’deki olaylara başından beri duyarlıdır. Kendi sorunlarıyla ilgilenen AB, Suriye’de etkin olma şansına da sahip değildir. Avrupalı ülkelerin her biri kendince bir pozisyon almaya çalışıyor olsa da henüz sığınmacı meselesi başta olmak üzere birçok soruna çözüm üretmekten uzaktır. Köse özellikle İran’ın uluslararası sisteme yeniden entegre olmasının ardından ABD’nin Irak’ta İran’a, Yemen’de Suudi Arabistan’a, Suriye’de de Türkiye’ye yakın bir pozisyon alıp bu aktörlerin birbirlerini dengelemesini sağlayacağı öngörüsünde bulunuyor.

Özden Zeynep Oktav, Suriye krizi sürecinde Türkiye-İran ilişkilerini analiz ettiği makalesinde “damgalama” ve “sıcak oda” gibi kavramlar çerçevesinde ve uluslararası toplum zemininde bu ilişkileri ele alıyor. Yazar İran’ın uluslararası toplum tarafından sıcak odaya alınmış olmasına karşı Batı tarafından bütünüyle kabullenilme-

diği iddiasını seslendiriyor. Türkiye'nin de Batılı müttefikleri ve özellikle ABD ile yaşadığı sorunlara değinen yazar, iki ülkenin de asıl itibarıyla benzer durumlarla karşı karşıya olduğunu dile getiriyor. Suriye meselesinde tamamıyla farklılaşan bakış açılarının İran ile Türkiye arasındaki mesafeyi açtığına işaret eden Oktav, bununla birlikte iki ülkenin ilişkilerinin bütünüyle kopma noktasına gelmediğini ve gelmesinin de düşünülmemesi gerektiğini ifade ediyor. Suriye'deki savaşın iki ülkeye de çok büyük zararlar verdiğini dile getiren Oktav, Türkiye ile İran'ın yakınlaşmak mecburiyetinde olduğu sonucuna varmaktadır. Yazar sonuç bölümünde bu ilişki biçimini geliştirmek için sınır güvenliği, mezhepçilik ithamlarından kaçınmak gibi alanlarda çeşitli tavsiyeler üretmektedir.

Veysel Kurt ve Çağatay Özdemir'in kaleme aldığı bölümde Mısır'ın Suriye'ye yönelik stratejisi ülkenin iç çalkantılarıyla birlikte ele alınmıştır. Buna göre Mısır'daki son üç dönemde (Silahlı Kuvvetler, Mursi ve Sisi) Suriye politikasının aslında pek değişmediği iddia edilmektedir. Yazarlar Mısır'ın her üç dönemde de kendi iç meseleleriyle ilgilenmek durumunda kaldığından Suriye'ye yönelik tutarlı ve anlamlı bir yaklaşım üretmediğini dile getirmektedir. Fakat yine de Mursi döneminde devrim konusuna daha sıcak baktığı pek tabii ortadadır.

Suudi Arabistan'ın Suriye stratejisini ele alan Abdullah Erboğa Suudi Arabistan'ın yaklaşımının zaman içerisinde İhvan karşıtlığından İran tehdidini önceleyen bir hale nasıl dönüştüğünü göstermektedir. Bu süreç esnasında Suudi Arabistan ile ABD arasındaki ilişkilerin gerginlik dönemine girdiğini dile getiren Erboğa bu durumun Suudi Arabistan'ın tutumunu gün geçtikçe sertleştirdiğini savunmaktadır.

Muhammet Mustafa Kulu ise İsrail'in Suriye stratejisini ele almakta ve Suriye'ye yönelik iki stratejik algıyı mukayese etmektedir. Birinci algıya göre İsrail bilinen şeytan ile bilinmeyen şeytan arasında tercihini bilinen şeytandan yana yapmaktadır. Yani İran'a

yakın bir Esed İsrail'in düşmanı olmasına rağmen, Esed gittiğinde yerine gelebilecek gruplar İsrail algısında bilinmeyen şeytanı temsil ettiğiinden daha riskli bulunmaktadır. İkinci algıya göre ise Esed'in gidişi Hizbullah ve İran'ın zayıflaması anlamına gelecektir ve yeri-
ne gelen grup her kim olursa olsun iç siyasal sorunlarla uğraşacağı için İsrail'e tehdit oluşturmayacaktır. Bu nedenle Esed'in gitmesi tercih edilebilir. Bu iki seçeneği de göz önünde bulunduran İsrail ne kenarda durmuş ne de proaktif bir strateji tercih etmiş, bunun yerine reaktif bir strateji benimseyerek "sınırlı müdahale" yöntemini sahneye koymuştur. Bu nedenle İsrail, Suriye'de denge bir tarafın lehine kaymadıkça müdahil olmayacaktır.

YAZARLAR

Prof. Dr. Burhanettin Duran 1993 yılında Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 1993-2001 yılları arasında Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamladı. Aynı yıllarda Sakarya Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı. 2001-2009 yılları arasında Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yaptı. 2010-2011 öğretim yılını George Mason Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak geçiren Duran, İstanbul Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde profesör olarak bulundu. Değişik kitap ve dergilerde Türk düşünce tarihi, Türk dış politikası, İslamcılık, Avrupa, demokrasi ve sivil toplum konularını işleyen Türkçe ve İngilizce makaleleri bulunan Duran'ın, *19. Dönem Parlamento Tarihi* (3 cilt) başlıklı bir de kitabı yayımlanmıştır. Duran başta *Türk Dış Politikası Yıllığı*, *Ortadoğu Yıllığı 2008* gibi eserler olmak üzere pek çok kitabın editörlüğünü yapmıştır. SETA'nın genel koordinatörlük görevini sürdüren Duran, *Sabah* ve *Daily Sabah* gazetelerinde köşe yazarıdır. Aynı zamanda Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nde profesörlük görevini yürütmektedir.

Doç. Dr. Hasan Basri Yalçın İstanbul Ticaret Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi ve SETA Stratejik Araştırmalar Direktörü'dür. Uluslararası ilişkiler teorisi, uluslararası güvenlik, strateji, NATO ve sosyal bilimler felsefesi konularında çalışmaları bulunmaktadır.

Prof. Dr. Gülnur Aybet lisans derecesini (BA Hons Ekonomi ve Kamu Yönetimi) İngiltere'de Londra Üniversitesi, yüksek lisans derecesini (MSc Uluslararası İlişkiler) Southampton Üniversitesi, ikinci yüksek lisans derecesini (M. Phil Savaş Bilimleri) Londra Üniversitesi ve doktorasını da (PhD Uluslararası İlişkiler) yine İngiltere'de Nottingham Üniversitesi'nden almıştır. Bahçeşehir Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı olan Prof. Aybet, BAUCES Güvenlik Araştırmaları ve Çalışmaları Merkezi Direktörü'dür. İngiltere'de Kent Üniversitesi'nde 2001-2013 seneleri arasında öğretim görevlisi olarak görev yapmıştır. 2013'te Özyeğin Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü kurmuştur. Prof. Aybet, İngiltere'de Nottingham, Türkiye'de ise Bilkent ve İzmir Ekonomi üniversitelerinde de görevler almıştır. Uzmanlık alanları arasında uluslararası güvenlik, NATO ve AB kapsamında Atlantik ötesi ilişkiler ve savaş sonrası devlet ve güvenlik yapılanmaları yer alır. NATO, Dışişleri Bakanlığı, İngiliz Akademisi (British Academy) ve TÜBİTAK için birçok araştırma projesinin yöneticiliğini yapan Aybet, Oxford Üniversitesi St. Antony's College, Johns Hopkins Üniversitesi ve Woodrow Wilson Center gibi uluslararası akademik kurumlarda misafir araştırma görevlisi olarak çalışmıştır. NATO ve AB gibi uluslararası örgütlere ve birçok devlet kurumlarına da uluslararası güvenlik konularında danışmanlık yapan Aybet, uluslararası medyada (özellikle BBC, TRT World, Channel 4 ve Aljazeera) güncel konuların analizini yapmakla tanınmıştır. NATO Savunma Koleji, Sabancı ve Bilgi üniversitelerinde misafir öğretim üyeliği yapmıştır. Prof. Aybet, Londra'da I. B. Tauris yayınevinin çıkardığı *Çağdaş Türkiye* (Contemporary Turkey) kitap serisinin editörüdür. İngiliz-Türk Tatlıdil Forumu'nun daimi katılımcısı, Ankara İngiliz Arkeoloji Enstitüsü'nün İdari Konseyi (<http://www.biaa.ac.uk>) üyesi ve Global İlişkiler Forumu'nun (www.gif.org.tr) üyesidir. 2009'da *The Times* gazetesi tarafından İngiltere'deki en güçlü 20 Müslüman kadından biri seçilmiştir.

Abdullah Erboğa SETA Stratejik Araştırmalar Direktörlüğü'nde araştırmacı olarak çalışmaktadır. Yüksek lisans eğitimini Bahçeşehir Üniversitesi Küresel Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamladı. Halen İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda doktora çalışmalarına devam etmektedir. Çalışma alanları arasında bölgesel güvenlik, Körfez ülkeleri, ABD-Körfez ilişkileri ve Körfez güvenliği bulunmaktadır.

Doç. Dr. Emre Erşen Marmara Üniversitesi İngilizce Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Ayrıca Rusya'da Higher School of Economics (Moskova), İngiltere'de University of Kent (Canterbury) ve Polonya'da Jagiellonian University (Krakow) bünyesinde misafir öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Türk dış politikası, Türkiye-Rusya ilişkileri, Avrasyacılık ve jeopolitik alanında makaleleri ve konferans bildirimleri bulunmaktadır. Çalışmaları *Geopolitics, Turkish Studies, Insight Turkey* ve *Journal of Eurasian Studies* gibi dergilerde yayımlanmıştır.

Prof. Dr. Nurşin Ateşoğlu Güney Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı görevini yürütmekte olan Güney, aynı zamanda BİLGESAM Başkan Yardımcılığını sürdürmektedir. Ayrıca Ortadoğu, ABD ve Avrupa dış politikası, güvenlik çalışmaları, silahların kontrolü ve silahsızlanma, enerji güvenliği, NATO ve AB üzerine pek çok kitap, bilimsel makale ve analiz yazmıştır. Güney, ulusal ve uluslararası yazılı ve görsel medyada sık sık yer almaktadır. Halihazırda Güney'in hem ISS üyeliği hem de International Geostategic Maritime Observatory'daki (IGMO) Bilimsel Kurul ve İcra Yürütme üyeliği devam etmektedir.

Kılıç Buğra Kanat SETA Washington DC Araştırma Direktörü Kanat, Penn State Üniversitesi Erie Kampüsü'nde Siyaset Bilimi doçentidir. Doktorasını Syracuse Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde tamamlayan Dr. Kanat aynı üniversiteden yüksek lisansını ve Marquette Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden ikinci yüksek lisansını almıştır. 2015 yılında Penn State Üniversitesi Erie Kampüsü'nde Üstün Araştırma Ödülü ve Öğretim Üyeleri Konseyi Araştırma Ödülü'ne layık görülen Kanat, daha önce Dış Politika Girişimi Geleceğin Liderleri Programı'na katılmıştır. Dr. Kanat'ın makaleleri *Foreign Policy, Insight Turkey, The Diplomat, Middle East Policy, Arab Studies Quarterly, Mediterranean Quarterly, Journal of South Asian and Middle Eastern Studies, Journal of Balkan and Near Eastern Studies* ve *Journal of Muslim Minority Affairs* dergilerinde yayımlanmıştır. Halen *Daily Sabah*'ta köşe yazarı olan Dr. Kanat aynı zamanda *History, Politics and Foreign Policy in Turkey, Change and Adaptation in Turkish Foreign Policy* ve *Politics and Foreign Policy in Turkey: Historical and Contemporary Perspectives*'in yazı işleri müdür yardımcılığını yürütmektedir.

Prof. Dr. Mustafa Kibaroğlu Boğaziçi Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'nden lisans (1987) ve Ekonomi Bölümü'nden de master (1990) derecelerini aldı. Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde "The Nuclear Non-proliferation Regime at the Crossroads: Strengthening or Uncertainty" [Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Rejimi Yol Ayırımında: Güçlendirme ya da Belirsizlik] başlıklı teziyle doktora derecesini (1996) aldı. 1997 yılında Yrd. Doç. Dr. unvanı ile Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi olarak göreve başladı. 2003 yılında doçent olmasının ardından 2004/2005 akademik yılı boyunca davet edildiği Harvard Üniversitesi'nde akademik çalışmalarını sürdürdü. 1997-2011 yılları arasında Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi ve Bölüm Başkan Yardımcısı olarak görev yaptıktan sonra Eylül 2011-Temmuz 2014 arasında Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı olarak Prof. Dr. unvanı ile görev yaptı. Temmuz 2014 itibarıyla MEF Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı ve Uluslararası Güvenlik Çalışmaları ve Stratejik Araştırmalar Merkezi (MEF Strateji) Direktörü olarak görev yapmaktadır.

Yrd. Doç. Dr. Talha Köse SETA Araştırma Direktörü. Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek lisansını Sabancı Üniversitesi Uyuşmazlık Analizleri ve Çözümleri programında; George Mason U. Institute for Conflict Analysis and Resolution'daki doktorasını "Re-Negotiating Alevi Identity: Conflict and Cooperation Narratives and the Constitution of New Alevi Identity" başlıklı tez ile tamamladı. İstanbul Şehir Üniversitesi'nde öğretim üyeliği ve Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanlığı görevlerinde bulundu. Çalışma alanları arasında barış çalışmaları, çatışma çözümleri, dış politika, etnik ve kimlik siyaseti bulunmaktadır. Alevi kimliği ve Türk dış politikası hakkında ulusal ve uluslararası birçok dergide makaleleri yayımlandı. SETA DC'de araştırma koordinatörü olarak çalıştı.

Muhammed Mustafa Kulu 1995 yılında kaydolduğu Orta Doğu Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü'nden mezun olduktan sonra 2000 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2003 yılında ise Orta Doğu Teknik Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Bölümü'nde araştırma görevlisi olmuş ve aynı üniversitenin Tarih Bölümü'nde yüksek lisans eğitimine başlamıştır. 2009 yılında da Selçuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya ve ardından aynı bölümde doktora eğitimine başlamıştır. Lisans eğitimi sırasında Yahudilik ve İsrail konularına ilgi duymuş ve bu çerçevede başlangıç seviyesinde İbranice öğrenmiştir. 2000 yılında Lahavot haBashan adlı kibbutzda 2 ay kalarak İsrail'i yakından tanıma imkanı elde etmiştir. 2007'den sonra ise birçok kereler İsrail'de bulunarak Haifa Üniversitesi, Abba Huşi ve İbrani Üniversitesi dil okullarında (ulpan) İbranice dilini öğrenme, İsrail toplumu ve siyasetini yakından tanıma fırsatı bulmuştur.

Dr. Veysel Kurt Uludağ Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden 2006 yılında mezun oldu. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda başladığı yüksek lisansını 2009 yılında tamamladı. Doktora çalışmasını İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda 2016 yılında tamamladı. Ortadoğu'da otoriteriyenizm, demokratikleşme, asker-sivil ilişkileri konularında ulusal ve uluslararası dergilerde çalışmaları yayımlanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Aylin Ünver Noi Bilkent Üniversitesindeki lisans derecesinin ardından yüksek lisans ve doktorasını Marmara Üniversitesi Avrupa Birliği Enstitüsü AB Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamladı. 2011-2016 yılları arasında İstanbul Gedik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyeliği ve aynı üniversitede Avrupa Birliği Uygulama ve Araştırma Merkezi Direktörlüğünü yaptı. Johns Hopkins Üniversitesi Paul H. Nitze School of Advanced International Studies (SAIS) Center for Transatlantic Relations'da 2014-2015 öğretim yılında konuk öğretim üyesi olarak bulunan Ünver Noi, Johns Hopkins Üniversitesi SAIS-CTR'da non-resident senior fellow olarak çalışmalarına halen devam etmektedir. Merkezi Valencia'da bulunan Akdeniz Vatandaşlar Meclisi Vakfı'nın (MCAF) Yönetim Kurulu ve Danışma Kurulu Üyesi olan Ünver Noi aynı kurumun İstanbul dairesinin kurucusu ve başkanıdır. Brüksel'de bulunan European Institute for Research on Mediterranean and Euro-Arab Cooperation'da (MEDEA) araştırmacı olarak çalışmaları ile katkıda bulunmaktadır. 2013 yılında İngiltere Parlamentosu Lordlar Kamarası ve Avrupa Parlamentosu'nda konuşma yapan Ünver Noi Huffington Post'daki bloğunda periyodik olarak yazmaktadır. Pek çok kitabı ve akademik yayını bulunan Ünver Noi'nin Sasha Toperich ile birlikte editörlüğünü yaptığı son kitabı *Challenges of Democracy in the European Union and Its Neighbors* Johns Hopkins Üniversitesi SAIS-CTR ve Brookings Institution tarafından 2016 yılında basılmıştır.

Prof. Dr. Özden Zeynep Oktav İstanbul Medeniyet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde profesördür. Yüksek lisans ve doktora derecelerini Boğaziçi Üniversitesi'nden almıştır. *Limits of Relations with the West: Turkey Syria and Iran* (Beta, İstanbul: 2008) ve *The Changing Dynamics of the Arab Gulf and Saudi Arabia-US-Iran Relations* (Beta, İstanbul: 2011) kitaplarının yazarıdır. *Turkey in the 21st Century Quest for a New Foreign Policy* (Ashgate, Burlington: 2011), Helin Sarı Ertem ile birlikte *GCC-Turkey Relations: Dawn of a New Era* (GRC Press, Cambridge: 2015) ve *2000'li Yıllarda Türk Dış Politikası: Fırsatlar, Riskler ve Krizler* (Nobel Yayınevi, İstanbul: 2015) kitaplarının editörlüğünü yapmıştır. Yazarın çeşitli kitap bölümleri ve makaleleri bulunmaktadır. Yazar 2011 yılında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve 2013 yılında da TÜBİTAK bursu almıştır. 2011 ve 2013 yıllarında sırasıyla Cambridge ve St. Andrews Üniversiteleri'nde ziyaretçi araştırmacı olarak bulunmuştur.

Çağatay Özdemir SETA İstanbul'da yönetici asistanı olarak görev alan Çağatay Özdemir, lisans öğrenimini 2010 yılında Dumlupınar Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde tamamladı. Yüksek lisans programına aynı yıl, aynı üniversitede Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda başladı ve "Ortadoğu ve Arap Baharı (Türkiye Demokratik Bir Ülke Olarak Ortadoğu'da Model Olabilir mi?)" başlıklı tez çalışmasıyla yüksek lisansını 2012 yılında tamamladı. 2013 yılı içerisinde ABD'de Saint Joseph's University'de yüksek lisans sonrası tez araştırmalarına yönelik çalışmalar yaptı ve akademik İngilizce eğitimi aldı. Türkiye'ye döndükten sonra Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü Ortadoğu Siyasi Tarihi ve Uluslararası İlişkileri Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine başladı ve bu alanda çalışmalarına devam etmektedir.

Yrd. Doç. Dr. Gökçen Yavaş Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent olarak görev yapmaktadır. 2010 yılında Marmara Üniversitesi Avrupa Birliği Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler doktorasını tamamlamıştır. Araştırma alanları Avrupa Birliği, Avrupa güvenliği, Avrupa siyaseti, uluslararası ilişkiler teorileri ve uluslararası güvenlik konularını kapsamaktadır. Avrupalılaştırma ve Ege Sorunu, Avrupa-merkezcilik ve Akdeniz güvenliği üzerine çeşitli yayımları bulunmaktadır.

Suriye’de demokratikleşme hareketi olarak başlayan olaylar bir vekalet ve yıpratma savaşına dönüştü. Bugün çok farklı aktörler çok farklı grupların üzerinden hesap görüyor. Türkiye için en uzun sınırı paylaştığı komşusundaki bu yangın hayati bir güvenlik meselesi haline geldi. Savaşın içinde doğan terör grupları Suriye’nin ürettiği tehdit türlerinden yalnızca biridir. Asıl mesele küresel ve bölgesel oyuncuların Suriye’de ne yapmak istedikleri ve bunun için ne kadar ileri gidecekleridir.

Türkiye kendi güvenliğini sağlamak adına bu aktörlerin pozisyonlarındaki süreklilik ve değişimleri öngörebilecek değerlendirmelere ihtiyaç duymaktadır.

Elinizdeki kitap küresel ve bölgesel aktörlerin stratejik yaklaşımları üzerinedir. Suriye’deki güçlerin hedefleri ve kullandıkları araçlar uzman akademisyenlerce tartışılmaktadır. Kitap savaşta etkin olması beklenen aktörlerin stratejik eğilimlerini ortaya çıkarmaya yönelik bir çabadır. Bu yönüyle gündelik dış politika gelişmelerini sunmak yerine aktörlerin nasıl uzun ve orta vadeli hesaplar yaptıklarını ve genel stratejik eğilimlerini konu edinmektedir. ABD, Rusya, NATO, AB gibi küresel aktörlerin ve İsrail, İran, Mısır ve Suudi Arabistan gibi bölgesel aktörlerin Suriye’deki stratejik davranış kalıplarına odaklanmaktadır. Bu çerçevede Suriye’nin geleceğine dair öngörüler üretilerek bunların ışığında Türkiye için stratejik teklifler ortaya konulmaktadır.

BURHANETTİN DURAN • HASAN BASRİ YALÇIN • GÜLNUR AYBET • ABDULLAH ERBOĞA
EMRE ERŞEN • NURŞİN ATEŞOĞLU GÜNEY • KILIÇ BUĞRA KANAT • MUSTAFA KİBAROĞLU
TALHA KÖSE • MUHAMMED MUSTAFA KULU • VEYSEL KURT • AYLIN ÜNVER NOİ
ÖZDEN ZEYNEP OKTAV • ÇAĞATAY ÖZDEMİR • GÖKÇEN YAVAŞ

